

L'experiència màgica del cinema

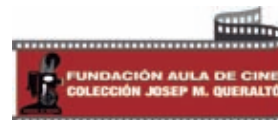
Col·lecció Josep M. Queraltó

L'experiència màgica del cinema

L'experiència màgica del cinema

Col·lecció Josep M. Queraltó

Universitat de Barcelona.
Dades catalogràfiques

L'experiència màgica del cinema :
Fundació Aula de Cinema
Col·lecció Josep M. Queraltó

ISBN 978-84-475-3740-2

Bibliografia

Textos en català i anglès

Publicat amb motiu de l'exposició celebrada a
l'Edifici Històric de la Universitat de Barcelona
del 15 d'octubre al 17 de desembre de 2013
i organitzada per la Fundació Aula de Cinema
Col·lecció Josep M. Queraltó, el Vicerectorat
de Relacions Institucionals i Cultura de la UB
i el Centre d'Investigacions Film-Història

I. Fundació Aula de Cinema Col·lecció Josep
M. Queraltó II. Universitat de Barcelona III.
Centre d'Investigacions Film-Història

1. Fundació Aula de Cinema Col·lecció Josep
M. Queraltó

2. Cinematografia (Tècnica) 3. Història 4.
Catàlegs d'exposicions

Edició del catàleg

Edició

Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona

Fundació Aula de Cinema Col·lecció Josep M. Queraltó

Coordinació

Josep M. Queraltó, Maria Lluïsa Pujol Canals i Jordi S. Bonet

Vicerektorat de Relacions Institucionals i Cultura de la Universitat de Barcelona

Centre d'Investigacions Film-Història de la Universitat de Barcelona

© dels textos: els seus autors

© dels escrits i de la documentació de les peces: Josep M. Queraltó, Maria Lluïsa Pujol Canals, David Salip i Jordi S. Bonet

© de les fotografies: Maria Lluïsa Pujol Canals

© Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona

Adolf Florensa, s/n - 08028 Barcelona

Tel.: 934 035 430 | Fax: 934 035 531

www.publicacions.ub.edu

comercial.edicions@ub.edu

Traducció i correcció

Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona

Disseny gràfic i maquetació

Estudi Quim Duran

Impressió i enquadernació

Impremta Pagès

ISBN: 978-84-475-3740-2

Dipòsit legal: B-23.058-2013

És rigorosament prohibida la reproducció total o parcial d'aquesta obra. Cap part d'aquesta publicació, inclòs el disseny de la coberta, no pot ser reproduïda, emmagatzemada, transmesa o utilitzada per cap mitjà o sistema, sense l'autorització prèvia per escrit de l'editor.

Exposició

Edifici Històric de la Universitat de Barcelona

Del 15 d'octubre al 17 de desembre de 2013

Organització

Fundació Aula de Cinema Col·lecció Josep M. Queraltó (<http://coleccionjmqueralto.blogspot.com>)

Vicerektorat de Relacions Institucionals i Cultura de la Universitat de Barcelona

Centre d'Investigacions Film-Història de la Universitat de Barcelona

Comissariat

Josep Maria Caparrós

Textos, documentació i selecció de materials

Josep M. Queraltó, Luis Alonso, Maria

Lluïsa Pujol Canals i Jordi S. Bonet

Disseny del muntatge

Laura Baringo

Disseny gràfic

Lali Almonacid

Agraïments

Josep Maria Aragonés

Juanjo Caballero

Pola Canteli

Magí Crusells

Maria Rosa Fuster

Francesc Sánchez Barba

Marga Viza

Apuntolapospo

Kelonik

Catalunya Caixa

Costa 24

Equip Jordi Tolosa

Filmoteca de Catalunya

One World Five Continents

PROJECTIONS ANIMÉES

obtenues à l'aide

du
Praxinoscope
A

projection

Nouveau jouet d'optique

produisant
sur un écran
de véritables
tableaux
vivants.

fonctionnant
à l'aide
d'une lampe
ordinaire

Sujets
s'animant
au milieu
d'un décor
changeant
à volonté.

1878 MÉDAILLE

D'ARGENT 1873

BREVETÉ S.G.D.G.

DÉPOSÉ

PATENTED ENGLAND

ÍNDEX

- 10** Els antecedents de la fàbrica de somnis
The background to the dream Factory
Dídac Ramírez, rector de la Universitat de Barcelona
- 14** L'atracció del cinema
The attraction of the cinema
Lourdes Cirlot, vicerectora de Relacions Institucionals i Cultura de la Universitat de Barcelona
- 18** La fantasia sempre brolla dels anhels de la raó
Fantasy always springs from the yearnings of reason
Josep Maixenchs, director de l'Escola Superior de Cinema i Audiovisuals de Catalunya (ESCAC)
- 23** Exposició «L'experiència màgica del cinema»
Exhibition «The Magical Experience of the Cinema»
Josep M. Queraltó, president de la Fundació Aula de Cinema
Col·lecció Josep M. Queraltó
- 27** Josep M. Queraltó, el mestre cinematogràfic
Josep M. Queraltó, guardian of the cinematic arts
- 37** Els orígens del setè art. Vers un museu de cinema a Barcelona
The origins of the Seventh Art. Towards a cinema museum in Barcelona
Josep Maria Caparrós, director de Centre d'Investigacions Film-Història de la Universitat de Barcelona i comissari de l'exposició
- 83** Passió per la tècnica del cinema
Passion for the techniques of cinema
Jordi S. Bonet, vicepresident de la Fundació Aula de Cinema
Col·lecció Josep M. Queraltó

ELS ANTECEDENTS DE LA FÀBRICA DE SOMNIS

M'atreveixo a afirmar que tots tenim alguna pel·lícula gravada a la nostra retina, o bé una escena, un diàleg o un personatge cinematogràfic que ha marcat les nostres vides. La nostra experiència vital, la rememorem, en part, a partir de referents i d'imatges que desperten els nostres records i la nostra imaginació. Coincidirem que no hi ha millor creador d'imatges i de somnis que el cinema.

La fascinació que genera el setè art és proporcional a l'interès per les tècniques i els mecanismes que el fan possible. A la inoblidable *Cinema Paradiso*, un nen s'enamora de les històries que veu narrades a la pantalla, però també se sent atret per tot el procés de reproducció i difusió que aprèn de la mà de l'operador del cinema d'aquella petita localitat italiana. Estem davant d'un autèntic homenatge al cinema en conjunt, un reconeixement a tots els aspectes que envolten aquest art que ha fet gaudir, aprendre i sentir moltes generacions.

El cinema, com la resta de les arts, és també present a la universitat, tant en les nostres activitats amb cicles específics, en la recerca i la docència, amb assignatures i investigacions específiques del nostre professorat, com en la formació en la qual la Universitat de Barcelona ha acumulat un gran prestigi i uns bons resultats pel que fa a la formació de grans professionals a través del centre adscrit de l'Escola Superior de Cinema i Audiovisuals de Catalunya (ESCAC).

A partir d'aquest mes d'octubre, l'edifici històric de la UB acollirà una exposició que glossa els orígens del cinema molt abans de ser aquesta fàbrica de somnis i la poderosa indústria que és avui. «L'experiència màgica del cinema» narra la passió de Josep M. Queraltó pel setè art, una afició que ha fet de la seva col·lecció privada d'aparells una de les més importants del món. En tres dècades, el senyor Queraltó ha acumulat i restaurat innumbrables vestigis del cinema, fins a arribar a la xifra de vint mil peces originals.

El visitant podrà veure ombres xineses europees, joguines òptiques, llanternes o kinores, artefactes desconeguts pel gran públic però decisius en el naixement del cinema i que constitueixen els primers antecedents de la fascinació de l'home per explicar històries a través d'imatges en moviment.

L'amor pel cinema del senyor Queraltó no podia trobar millor company de viatge que la Universitat de Barcelona. No puc evitar recordar l'historiador Miquel Porter-Moix, primer catedràtic de cinema de la UB, que va impartir, de manera pionera, l'assignatura Història del Cinema el 1969, així com les seves dues rellevants deixebles, la Dra. Anna Casanovas i la Dra. Palmira González. El professor Porter, gran especialista en el cinema mut, català i soviètic, també es va dedicar a rescatar de l'oblit pel·lícules de mestres com Fructuós Gelabert i Segundo de Chomón, actualment conservades per la Filmoteca de Catalunya.

També vull agrair a Josep M. Queraltó la seva confiança en la UB i reconèixer la labor de Josep Maria Caparrós, catedràtic d'Història Contemporània i director del Centre d'Investigacions Film-Història, com a comissari d'aquesta exposició, juntament amb el suport del Vicerectorat de Relacions Institucionals i Cultura.

En definitiva, «L'experiència màgica del cinema» constitueix un intent reeixit de construir els precedents del cinema a través d'objectes que parlen per si mateixos, esdevenint primers representants d'un art en potència fins a l'arribada del cinematògraf dels germans Lumière el 1895. La col·lecció se situa, doncs, en un estadi precedent al desembarcament de Méliès, Griffith i Eisenstein en la història del cinema, però essencial per a la concepció del que seria aquest art a les albors del nou segle. Us desitjo un bon viatge pels seus misteris.

Dídac Ramírez
Rector

THE BACKGROUND TO THE DREAM FACTORY

I dare say that we all have at least one film etched on our retinas, or a scene, a dialogue or a film character that has marked our lives. Part of what has happened to us in our lives we recall through references and images that awaken our memories and our imagination. We would all agree that there is no better creator of images and dreams than the cinema.

The fascination generated by the seventh art is proportional to the interest in the technology and mechanisms that make it possible. In the unforgettable *Cinema Paradiso*, a boy falls in love with the stories told on the screen that he sees, but he also feels attracted by the whole process of reproduction and diffusion that he learns from the cinema projectionist in that small Italian town. It is an authentic tribute to the cinema as a whole, recognition of every aspect to do with this art that has made many generations enjoy, learn and feel.

The cinema, like all the other arts, is also present at the university, both in our activities with specific seasons, in research and teaching, with specific courses and research by our lecturers, and in training, for which the University of Barcelona has accumulated great prestige and good results with regard to the training of first-rate professionals through the associated ESCAC film school.

As from this October, the University old building will be playing host to an exhibition that glosses the origins of the cinema, long before it became this dream factory and the powerful industry it is today. "The Magical Experience of the Cinema" tells of the passion of Josep M. Queraltó for the seventh art, a hobby that has made his private collection of devices one of the most important in the world. In three decades, Mr Queraltó has acquired and restored a huge number of vestiges of the cinema, as many as 20,000 original pieces in all.

Visitors will be able to see European Chinese shadows, optical toys, lanterns or *kinores*, artefacts unknown to the general public but crucial to the birth of the cinema and which constitute the earliest precedents of man's fascination for telling stories with moving images.

Mr Queraltó's love for the cinema could find no better travelling companion than the University of Barcelona. I cannot help but remember the historian Miquel Porter-

Moix, the first professor of cinema at the UB, who pioneered the teaching of Film History as a subject in 1969, and two important students of his, Dr Anna Casanovas and Dr Palmira González. Professor Porter, a great specialist in Catalan and Soviet silent films, also devoted himself to rescuing from oblivion films by masters like Fructuós Gelabert and Segundo de Chomón, now conserved in the Filmoteca de Catalunya (Film Library of Catalonia).

I would also like to thank Josep M. Queraltó for his trust in the UB and to acknowledge the work of Josep Maria Caparrós, Professor of Contemporary History and director of the Film-History Research Centre, as curator of this exhibition, along with the support of the Vice-rectorate of Institutional Relations and Culture.

In short, “The Magical Experience of the Cinema” is a successful attempt to construct the background of the cinema through objects that speak for themselves, becoming the earliest representatives of an art in the making before the arrival of the Lumière brothers’ *cinématographe* in 1895. The collection thus focuses on the years prior to the appearance of Méliès, Griffith and Eisenstein in the history of the cinema, but essential for understanding what this art would become in the early years of the twentieth century. I wish you a pleasant journey through its mysteries.

Dídac Ramírez
Rector

L'ATRACCIÓ DEL CINEMA

L'exposició «L'experiència màgica del cinema. Col·lecció Josep M. Queraltó» és una petita mostra d'una valuosa i única selecció de peces pertanyents al món del cinema. Queraltó, gran coneixedor i admirador d'aquest món, ha aconseguit al llarg de més de trenta anys reunir un conjunt de vint mil peces de gran valor des de diferents punts de vista —documental, científic i investigador, de difusió i per al coneixement, etc.— que amb la seva sola presència permeten a les persones posar en marxa la seva imaginació i endinsar-se en el món meravellós del setè art.

Quan en Josep Maria Caparrós, professor de cinema de la UB, va venir a proposar-me dur a terme l'exposició i, més tard, em va presentar el col·leccionista Josep M. Queraltó, no vaig tenir cap dubte i els vaig oferir l'espai noble d'entrada a l'edifici històric de la nostra universitat com a lloc excepcional per a albergar aquesta mostra.

El cinema sempre ha estat per a mi una cosa summament important. Somnis, realitats, ficció i màgia s'uneixen per permetre a l'espectador gaudir d'una cosa pròpia i exclusiva del món contemporani. Com seria la nostra percepció del món si el cinema no s'hagués inventat? Ni tan sols som capaços d'imaginar-ho. Tots, alguns més i altres menys, ens hem sentit atrapats per determinats films que han arribat a exercir una influència decisiva en les nostres vides.

Gràcies a aquesta exposició, fruit de l'ànima de Josep M. Queraltó per conèixer a fons els processos creatius cinematogràfics, tenim actualment a la Universitat de Barcelona la possibilitat de connectar amb aquest món màgic, però accessible, que és el món del cinema.

Hem cregut oportú aprofitar aquesta circumstància per a presentar un cicle de conferències impartides per experts per tal d'informar, generar reflexions i crear debat al voltant de temes actuals i interessants per a un gran nombre de persones que se senten atretes per tot allò que es relaciona amb el cinema.

En aquest sentit, a Catalunya, tal com ja ho va advertir fa molts anys el professor Miquel Porter, hi ha un enorme interès pel cinema, com ho demostra la gran quantitat d'excel·lents directors i directores, actors i actrius catalans que estan conquerint llocs significatius en la creació fílmica.

Els animo, doncs, a visitar l'exposició i a participar en les jornades organitzades. Estic convençuda que les dues experiències seran del seu gust.

Lourdes Cirlot
Vicerectora de Relacions Institucionals
i Cultura